

УДК351.86:355.457>(477)

Олег Мітягін,

кандидат історичних наук,

Національний університет оборони України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-2230-5150>

Олег Цевельов,

кандидат наук з державного управління

Міністерство оборони України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0003-4549-5505>

Руслан Торчевський,

кандидат педагогічних наук

Національний університет оборони України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0003-0676-3634>

DOI: 10.33099/2617-1775/2025-02/136-149

ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА» НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

У статті на основі аналізу законодавства України та закордонного досвіду розглянуто етапи формування галузевої рамки кваліфікацій у галузі знань «Безпека та оборона» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» на заміну галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону». Галузева рамка кваліфікацій призначена забезпечити порівняльність кваліфікацій у визначеній галузі знань, які здобуваються у ВВНЗ з кваліфікаціями інших кваліфікаційних систем та має сприяти інтегруванню України до Європейського освітнього простору вищої освіти, визначенню кваліфікацій, які здобуваються у ВВНЗ, як на національному, так і міжнародному рівнях, впровадженню європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог військової служби до професійних компетентностей військових фахівців.

Ключові слова: кваліфікація; рівні освіти; національна рамка кваліфікацій; галузь знань; галузева рамка кваліфікацій; кваліфікаційні вимоги; професійний профіль; професійні компетентності.

Постановка проблеми. Формування галузевої рамки кваліфікацій (далі – ГРК) у галузі знань «Безпека та оборона» в інтегровану систему військової освіти пов'язане з необхідністю вирішення таких проблем. По-перше, професіоналізація підготовки офіцерських кадрів, зокрема, шляхом уніфікації стандартів та кваліфікацій підготовки офіцерських кадрів Сил оборони України. По-друге, уніфікація кваліфікацій підготовки офіцерських кадрів України з відповідними рівнями європейської рамки кваліфікацій. Водночас ГРК сприяє міжнародній співпраці та створює умови для взаємного визнання сертифікатів, отриманих у військових навчальних закладах України та у державах-членів НАТО. Слід зазначити, що питання, пов'язані з формуванням ГРК у галузі знань «Безпека та оборона» [7], у наукових джерелах не розглядалися і залишаються актуальними на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій:

Вагомий внесок у розв'язання проблем, пов'язаних з формуванням ГРК у галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» зробили науковці А. Балендр [12], Д. Вітер [16], О. Заболотний [15], В. Заславський [16], А. Зельницький [15], В. Карпенко [16], О. Мітягін [16], Л. Олійник [17], О. Цевельов [15] та ін.

Так, при вирішенні завдання щодо формування ГРК науковець Д. Вітер розглядає компетентнісний підхід як методологічну основу професійної освіти, що забезпечує вимірюваність якості освіти, створення науково обґрунтованих засад для стандартизації та оцінювання результатів освіти.

Чільне місце з-поміж наукових робіт із даної проблематики також посідає монографія Л. Олійника «Розроблення галузевої рамки кваліфікації в галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», видана у Національному університеті оборони України у 2020 році [17], в якій визначено, «що ГРК є документом, що містить структурований опис кваліфікаційних рівнів та кваліфікацій вищої освіти у військовій сфері та сфері безпеки, які можуть присвоюватись здобувачам вищої освіти. Вона призначена забезпечити порівняльність кваліфікацій у визначеній галузі знань, які здобуваються у ВВНЗ, з кваліфікаціями інших кваліфікаційних систем».

Науковець А. Балендр на основі аналізу досвіду країн ЄС запропонував побудову ГРК для прикордонників за освітніми (академічними) та професійними ознаками, а саме: «При визначенні рамки кваліфікації треба враховувати траєкторію безперервного розвитку працівника з урахуванням освітніх рівнів та професійних здобутків. Кваліфікаційні рівні повинні бути освітньо-професійними, окреслювати дистанцію між навчанням і професійним зростанням» [12].

Науковець В. Заславський та група науковців Київського національного університету на основі проекту TEMPUS «INARM»: Інформатика та менеджмент: «Рамки кваліфікацій відповідно до положень Болонського процесу» створили умови для синергії знань спеціалістів в галузі ІТ – освіти і науки з метою розробки ГРК на основі Європейської рамки компетентностей та Національної рамки кваліфікацій зі збереженням національних особливостей галузевої освіти. В ГРК сформовано компетенції, що відповідають вимогам ІТ-галузі. Набуття зазначених компетентностей, як результат навчання, передбачається у межах засвоєних дисциплін [16].

Метою статті є визначення та формування ГРК у галузі знань «Безпека та оборона».

Методи дослідження: системний аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу. Вимоги законодавства України та нормативних актів ЄС з питань вищої освіти зумовлюють формування та введення в дію ГРК у галузі знань «Безпека та оборона» за рівнями освіти та

спеціальностями за спільними європейськими та державними стандартами з підготовки фахівців у сферах безпеки та оборони України.

Правовою та методичною основою формування ГРК у галузі знань «Безпека та оборона» є: закони України «Про освіту» [1], «Про вищу освіту» [2], «Про військовий обов'язок і військову службу» [3], «Про національну безпеку України» [4]; постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» [6], від 30 серпня 2024 р. № 1021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» [7]; Спільна директива стратегічних командувань НАТО «Освіта та індивідуальна підготовка (E&ITD)075-007 від 10 вересня 2015 року» [11].

Слід зауважити, що нормативно-правова база стосовно кваліфікацій військових фахівців постійно оновлюється, особливо у ході ведення Війни за незалежність України, про що свідчить, зокрема, Указ Президента України від 6 лютого 2024 року № 51 «Про нарощування спроможностей сил оборони» щодо створення у структурі Збройних Сил України безпілотних систем як окремого роду сил, що безпосередньо впливає на вдосконалення системи військово-професійних компетентностей стосовно підготовки військових фахівців [5].

Розроблення ГРК у новій галузі знань «Безпека та оборона» відповідає вимогам Болонського і Копенгагенського процесів та узгоджена з рівнями 4, 5, 6 і 7 Європейської Рамки кваліфікацій для навчання протягом усього життя (ЄРК), затвердженої Європейським Парламентом 23 березня 2008 року.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 [7] (на заміну постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснювалася підготовка здобувачів вищої освіти» [9]) затверджено нову галузь знань – «Безпека та оборона» із визначенням шифру, кодів найменувань спеціальностей, а також кваліфікацій вищої освіти: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії а також коду і найменування відповідної деталізованої галузі Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 (табл. 1), за якими здійснюється підготовка за кожною із спеціальностей.

За результатами аналізу виявлено, що до структури нової галузі знань «Безпека та оборона» введено додаткові спеціальності, зокрема: К4 – Управління інформаційною безпекою; К8 – Пожежна безпека; К9 – Правоохоронна діяльність; К10 – Цивільна безпека; ХХ88 – Міждисциплінарні освітні програми в межах однієї галузі знань. Відповідно до впровадження інтеграційних підходів до підготовки фахівців Сил оборони України до спільних міжнародних стандартів, а відтак – і до формування оновленої системи професійних компетентностей.

Таблиця 1

Таблиця відповідності галузі знань «Безпека та оборона» Міжнародної стандартної класифікації освіти

Шифр і найменування галузі знань	Код	Найменування спеціальності	Рівень освіти, за яким здійснюється підготовка за спеціальністю*				Код і найменування відповідної деталізованої галузі Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013	
			фахової передвищої освіти	перший (бакалаврський)	другий (магістерський)	третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий)		
К Безпека та оборона	K1	Державна безпека		+	+	+	1031*	Military and defence
	K2	Безпека державного кордону		+	+	+	1031	Military and defence
	K3	Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)***		+	+	+	1031	Military and defence
	K4	Управління інформаційною безпекою		+	+	+	1031	Military and defence
	K5	Військове управління (за видами збройних сил)	+	+	+	+	1031	Military and defence
	K6	Забезпечення військ (сил)	+	+	+	+	1031	Military and defence
	K7	Озброєння та військова техніка	+	+	+	+	1031	Military and defence
	K8	Пожежна безпека	+	+	+	+	1032**	Protection of persons and property
	K9	Правоохоронна діяльність	+	+	+	+	1032	Protection of persons and property
	K10	Цивільна безпека	+	+	+	+	1032	Protection of persons and property
	XX88	Міждисциплінарні освітні програми в межах однієї галузі ****			+	+		Inter-disciplinary programmes and qualifications ***

* 1031 – Military and defence – військова справа та оборона;

** 1032 – Protection of persons and property – захист осіб та майна;

*** Inter-disciplinary programmes and qualifications – міждисциплінарні програми і кваліфікації.

У науковій літературі професійна компетентність розглядається як динамічна комбінація знань, умінь навичок, цінностей, інших особистих якостей, що визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та/або навчальну діяльність. Ключове слово у визначені «здатність особи успішно здійснювати професійну та/або навчальну діяльність». Так, науковець Л. Олійник визначає формування професійної компетентності офіцера як складний, багатокомпетентнісний процес, який спрямований на розвиток важливих питань самореалізації протягом усієї професійної діяльності [18].

У розумінні Н. Бенюковської професійна компетентність військовослужбовця Збройних Сил України є складним системним утворенням, основними структурними компонентами якого є мотиваційний, когнітивний, етично-професійний та індивідуально – психологічний компоненти, що дають змогу фахівцю успішно здійснювати професійну діяльність[13].

Науковець О. Євсюков під професійною компетентністю розуміє деякий рівень, ступінь, якісний і результативний показник сформованості професійних знань, навичок опанування предмету та вміння їх реалізації в діяльності [14].

У військовій сфері професійні компетентності формують професійний стандарт офіцера усіх рівнів військової освіти що визначає професійну кваліфікацію випускника. Зміст підготовки військових фахівців формують з метою набуття освітніх та професійних компетентностей офіцерів, сержантів та старшин, їх практичної підготовки до виконання обов'язків на посадах за призначенням.

На нашу думку, в основу розроблення системи професійних компетентностей мають закладатися відповідні професійні профілі офіцера за рівнями військової освіти.

Основними компонентами професійного профілю офіцера стратегічного рівня є такі його спроможності:

оцінювати умови формування національної стратегії з метою надання пропозицій щодо її розвитку;

аналізувати політичні, економічні та безпекові виклики та загрози країн світу та оцінювати ключові питання безпеки, для формування національної стратегії держави;

використовувати основні елементи інформаційного забезпечення держави у воєнній сфері;

аналізувати оборонне планування на основі спроможностей у державах-членах НАТО та вміти його здійснювати з урахуванням внутрішніх факторів у секторі безпеки і оборони України;

синтезувати комунікативні можливості держави, що спрямовані на просування цілей держави;

оцінювати рівень ефективності демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони України;

оцінювати зовнішнє середовище для ухвалення рішень на довгострокову перспективу;

використовувати сформовані лідерські якості стратегічного рівня для аналізу реальних викликів та ризиків у міжнародному безпековому середовищі;

аналізувати основи застосування сил оборони в операціях (бойових діях);

аналізувати основи всебічного забезпечення сил оборони;

розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері цивільно-військового співробітництва;

оцінювати роль засобів масової інформації та участь сектору безпеки і оборони України в інформаційній боротьбі.

Основними компонентами професійного профілю офіцера оперативного рівня є такі його спроможності:

організовувати повсякденну та фінансово-господарську діяльність, підтримувати бойову та мобілізаційну готовність підпорядкованих підрозділів, військової частини (органу військового управління), вживати заходів щодо відновлення боєздатності, організовувати та керувати бойовою підготовкою, здійснювати контроль за її ходом, об'єктивно оцінювати досягнуті результати, узагальнювати та впроваджувати у практику військ передовий досвід країн членів НАТО;

оцінювати та прогнозувати обстановку в інтересах дій військ (сил), враховувати її в ході прийняття управлінських рішень, під час підготовки та виконання військами (силами) завдань за призначенням, виконання функціональних обов'язків у складі органі військового управління оперативно-тактичного рівня при веденні операцій;

управляти діями підрозділів, військових частин видів (родів) військ (сил), мобілізувати особовий склад на виконання отриманих завдань, добиватись його виконання, спираючись на загальновизнані принципи міжнародного гуманітарного права ведення операцій (бойових дій);

планувати і організовувати взаємодію та всебічне забезпечення в інтересах виконання підрозділами, військами (силами), органами військового управління завдань за призначенням;

використовувати інформаційні технології, автоматизовані системи управління та зв'язку в процесі виконання функціональних обов'язків у складі органів військового управління оперативного рівня при веденні операцій (бойових дій);

здійснювати дослідження теоретичних засад та практичних шляхів організації застосування підрозділів Збройних Сил України, участі військових частин та підрозділів в спеціальних, антитерористичних, з підтримання миру та безпеки операціях (діях), характеру і взаємозв'язку різних видів, форм і способів бойових дій підрозділів, військових частин, спеціальних військ з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки та виконання військами (силами) завдань за призначенням.

Аналогічно представлені у відповідних нормативних документах основні компоненти професійного профілю офіцера тактичного рівня.

Основою для створення ГРК у галузі знань «Безпека та оборона» є Національна рамка кваліфікацій [6]. Однією з цілей впровадження НРК в освітню сферу є введення європейських стандартів і принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог до компетентності фахівця як здатності особи до виконання певного виду діяльності та створюють умови для подальшого професійного розвитку фахівця, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [15.С 140].

На наш погляд, ГРК у галузі знань «Безпека та оборона» має бути документом, що містить структурований опис кваліфікаційних рівнів та кваліфікацій вищої освіти у військовій сфері та сфери безпеки, які можуть присвоюватись здобувачам вищої освіти. Вона призначена забезпечити порівнянність кваліфікацій у визначеній галузі знань, які здобуваються у ВНЗ, з кваліфікаціями інших кваліфікаційних систем та має сприяти:

- підвищенню якості та актуальності вищої освіти в Україні;
- інтегруванню України до Європейського освітнього простору вищої освіти;
- визначенню кваліфікацій, які здобуваються у ВВНЗ, як на національному, так і міжнародному рівнях;
- впровадженню європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог військової служби до професійних компетентностей військових фахівців;
- розробленню стандартів вищої освіти та освітніх програм у вищих військових навчальних закладах;
- налагодженню ефективної взаємодії системи вищої освіти та сектору безпеки і оборони України.

У процесі розроблення ГРК були класифіковані ключові загальні та професійні компетентності за результатами навчання для класифікацій у галузі знань «Безпека та оборона» на тлі основних нормативно-правових документів у сфері вищої освіти. Зокрема, виходячи з Закону України «Про освіту», у ГРК конкретизується опис їх рівнів у термінах компетентностей, що характерні для кваліфікацій певної галузі знань. Також ГРК містить описи кваліфікацій вищої освіти у сфері воєнних наук, які можуть присвоюватись здобувачам вищої освіти національними ВВНЗ та ЗВО ВНЗ.

Концептуалізація загального процесу побудови та формування ГРК у галузі знань «Безпека та оборона» можна представити у вигляді принципової схеми (рис. 1).

Отже, побудова ГРК починається з визначення професій, які потрібні для військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях і силах оборони України. Але на сьогодні відповідно до Класифікатора професій [10] у військовій сфері не визначено як військових,

так і професій для інших силових і правоохоронних органів, що входять до Сил оборони України.

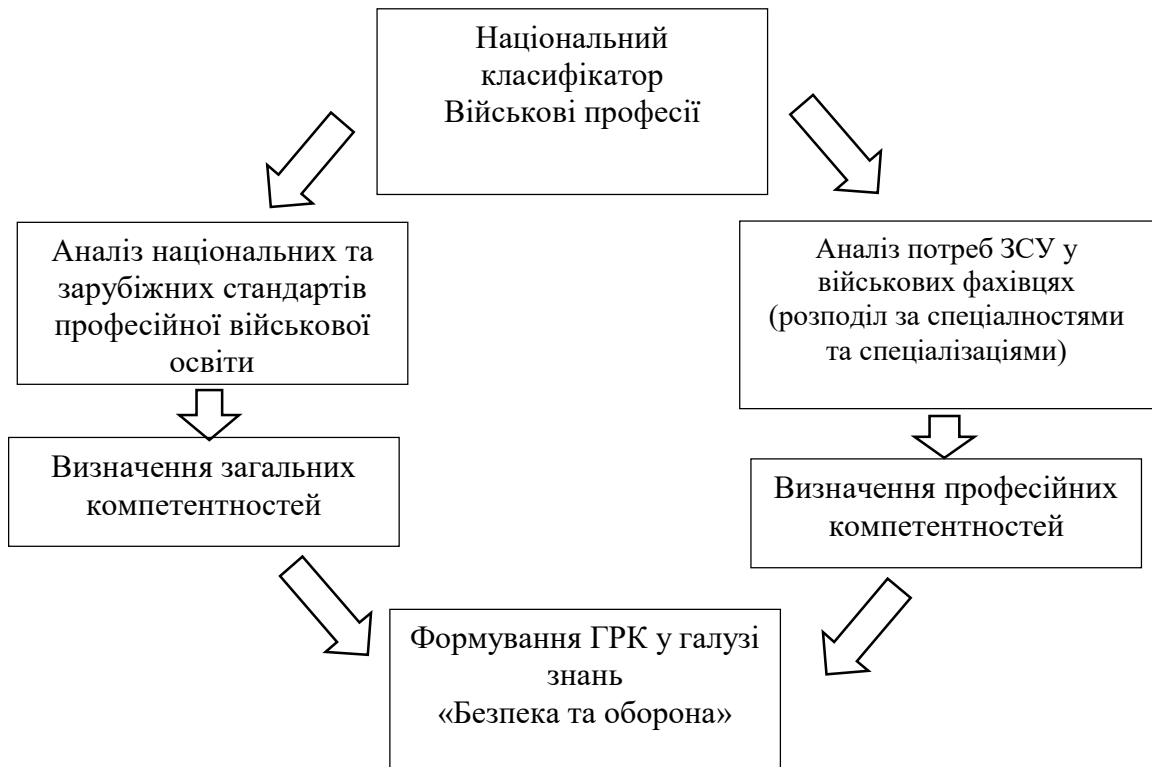

Рис. 1. Принципова схема побудови та формування ГРК.

Відтак, для подальшої роботи з розроблення ГРК необхідно вивчити світовий та вітчизняний досвід і провести порівняльний аналіз, що сприятиме більш якісному визначенню професій та кваліфікацій у військовій сфері. Зокрема, наразі поняття «кваліфікація» визначається українським законодавством як визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих компетентностей (результатів навчання) [3].

Структурний зв'язок між рівнем «НРК», бакалавр, рівнем ГРК та професійними кваліфікаціями з розподілом останніх на повні й часткові, таблиця для опису професійних компетентностей представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Структурний зв'язок між рівнем НРК – бакалавр, рівнем ГРК та професійними кваліфікаціями

Рівень Національної рамки кваліфікації	Рівень галузевої Рамки кваліфікації	Професійні рамки кваліфікації	
		Повні	Часткові
Бакалавр	<i>6. Здатність особи мати поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інновацій їсть на рівні необхідному розв'язувати складні, спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері професійної діяльності або навчанні.</i>		
	Освітня кваліфікація: бакалавр військового управління	Офіцер тактичного рівня Збройних Сил України (інших військових формувань)	Фахівець з керування підрозділами ЗС України, інших військових формувань
Професійні компетентності та їх опис (дескриптори)			
Професійні компетенції		Знання	Уміння та навички
здатний: керувати підрозділом у мирний час та в умовах особливого періоду ...		знати: тактику дій підрозділів ЗСУ (ведення загальновійськового бою) за різних умов обстановки	вміти: здійснювати організацію, підготовку та ведення загальновійськового бою

Структурний зв'язок між рівнем «НРК», магістр, рівнем ГРК та професійними кваліфікаціями з розподілом останніх на повні й часткові, таблиця для опису професійних компетентностей представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Структурний зв'язок між рівнем НРК – магістр, рівнем ГРК та професійними кваліфікаціями

Рівень Національної рамки кваліфікації	Рівень галузевої Рамки кваліфікації	Професійні рамки кваліфікації	
		Повні	Часткові
Магістр	<i>7. Здатність особи розв'язувати проблеми, необхідні для проведення досліджень та/або впровадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур; здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі, спеціалізовані задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах; здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.</i>		
	Освітня кваліфікація: 1. Магістр військового управління	Професіонал у сфері оборони; офіцер оперативного рівня ЗС України (інших військових формувань). Професіонал державного управління у сфері безпеки і оборони офіцер стратегічного рівня ЗС України (інших військових формувань).	Професіонал керування силами безпеки і оборони.

Закінчення табл. 2

Професійні компетенції та їх опис (дескриптори)		
Професійна компетентність	Знання	Уміння та навички
здатний: планувати і проводити операції військ (сил) у тому числі спільні операції ...	знати: принципи оперативного мистецтва, історію війн та військових конфліктів	вміти: аналізувати суспільно-політичну обстановку в державі та світі ...

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. Як визначалося раніше, ГРК призначена сприяти інтегруванню сфери вищої освіти України до Європейського освітнього простору вищої освіти, визначенню кваліфікацій, які здобуваються у ВВНЗ як на національному, так і міжнародному рівнях. Представлені у статті пропозиції щодо формування ГРК сформовано на основі Національної рамки кваліфікацій, де на основі її рівнів розроблені рівні ГРК військової освіти. Пропозиції щодо формування ГРК містять професійні кваліфікації та опис професійних компетентностей (дескриптори) різних кваліфікаційних рівнів підготовки військових фахівців. Пропонована побудова ГРК починається з визначення професій, які потрібні для військової сфери, оскільки на сьогодні відповідно до класифікатора професій, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15 лютого 2019 року № 259, не визначено професії у секторі безпеки та оборони. З огляду на це на сьогодні існує потреба унормування професій Збройних Сил України та інших військових формувань у галузі знань «Безпека та оборона». При цьому слід звернути увагу, що набрав чинності Закон України від 15 квітня 2025 року № 4353-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення національної системи кваліфікацій відповідно до актуальних потреб ринку праці», який вносить зміни до Кодексу законів про працю України, законів України «Про зайнятість населення», «Про освіту», передбачивши створення Єдиного реєстру кваліфікацій – Класифікатора професій шляхом об'єднання Національного класифікатора професій, Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників і Реєстру кваліфікацій.

У контексті вирішення проблеми з розробки ГРК також заслуговує на увагу досвід Київського національного університету, науковці якого на основі проекту TEMPUS «INARM»: Інформатика та менеджмент: Рамки кваліфікацій відповідно до положень Болонського процесу розробили ГРК на основі Європейської рамки компетентностей та Національної рамки кваліфікацій зі збереженням національних особливостей галузевої освіти.

У перспективі нами планується розробити систему вимірювання та оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності військових фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: [http://zakon.rada.gov.ua.\(дата звернення:14.04.2025\)](http://zakon.rada.gov.ua.(дата звернення:14.04.2025)).
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: [http://zakon.rada.gov.ua.\(дата звернення:14.04.2025\)](http://zakon.rada.gov.ua.(дата звернення:14.04.2025)).
3. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення14.04.2025).
4. Про національну безпеку України: Закон України від 12.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 14.04.2025).
5. Про нарощування спроможностей сил оборони: Указ Президента України від 06.02.2024 р. № 51. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення:27.05.2025).
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікації: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1341. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення:27.05.2025).
7. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08 2024 р. № 1021 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 29.05.2025).
8. Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.06 2020 р. № 519. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 29.05.2025).
9. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04. 2015 р. № 266. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 29.05.2025).
10. Класифікатор професій (ДК 003:2010), затверджений наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15.02.2019 р. № 259. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення:29.05.2025).
11. Bi-Strategic Comand Education and individual Training Directive (E&ITD) 075-007. September 2015. URL: <https://www.akt.nato/int/images/stories/structure/jft/ ptecs/etd -075-007pdf>.
12. Балендр А. В. Структура галузевої рамки кваліфікацій для підготовки прикордонників країн Європейського Союзу. 2017. № 1. С. 12-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vios_2017_1_4.
13. Беньковська Н. Б. Ретроспективний аналіз поняття «професійна компетентність військовослужбовців збройних сил України». *Педагогічні науки: теорія та практика*, (1). С.100-107. URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-1-15>.
14. Євсюков О. Ф. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2006. 172 с.
15. Теоретико-методологічні засади управління змінами в системі військової освіти: Монографія/ А. Зельницький, О. Заболотний, О.Васильєв, Н. Шабатіна. Київ: НУОУ, 2022. 324 с.
16. Розробка та впровадження галузевої рамки кваліфікацій в галузі знань «Інформаційні технології»: Монографія / В. Заславський, М. Нікітченко, Л. Омельчук, О. Ямкова. Київ: Київський національний університет, 2016. 88 с.
17. Розроблення галузевої рамки кваліфікацій в галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»: Монографія/ Д. Вітер, О. Мітягін, В. Оліферук, А. Павліковський. Київ: НУОУ, 2020. 80 с.

18. Олійник Л. В. Концептуальні підходи до визначення структури професійної компетентності сучасного офіцера Збройних Сил України. *Військова освіта*. 2013. № 1. С. 159-166.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 5 veresnia 2017 roku № 2145-VIII [Law of Ukraine «On Education»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 1 lypnia 2014 roku № 1556-VII [Law of Ukraine «On higher education»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
3. Zakon Ukrainy «Pro viiskovy oboviazok i viiskovu sluzhbu» vid 25 bereznia 1992 roku № 2232-XII [Law of Ukraine «On military duty and military service»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
4. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» vid 12 chervnia 2018 roku № 2469-VIII [Law of Ukraine «On the national security of Ukraine»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
5. Ukaz Prezidenta Ukrainy «Pro naroshchuvannia spromozhnosti cyl oborony» vid 6 liutoho 2024 roku № 51 [Decree of President of Ukraine «On building the capacity of the defense forces»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» vid 23 lystopada 2011 r. №1341 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the National qualification framework»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro vnesennia zmin do pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» vid 30 serpnia 2024 r. № 1021 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On amendments to the list of fields of knowledge and specialties for which higher and pre-higher professional education is provided»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro vnesennia zmin u dodatok do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1341» postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 chervnia 2020 roku № 519 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On amendments to the annex to Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1341 dated November 23, 2011»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka здобувачів вищої освіти» vid 29 kvitnia 2015 r. № 266 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the list of fields of knowledge and specialties for which higher education is provided»], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
10. Klasyfikatora profesii (DK 003:2010), zatverdzenoho nakazom Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 15 liutoho 2019 roku № 259 [Classification of professions (DK 003:2010), approved by Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine No. 259 dated February 15, 2019], <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
11. Bi-Strategic Comand Education and individual Training Directive (E&ITD) 075-007. September 2015. URL: https://www.akt.nato.int/images/stories/structure/jft/ptecs/etd_075-007pdf.
12. Balendr A. V. Struktura haluzevoi ramky kvalifikatsii dlia pidhotovky prykordonnykh krain Yevropeiskoho Soiuzu [Structure of the sectoral qualifications framework for training border guards in European Union countries]. A. V. Balendr // 2017. - № 1. - S. 12-18.
13. Benkovska N. B. Retrospektyvnyi analiz poniattia «profesiina kompetentnist viiskovosluzhbovtiv zbroinykh syl Ukrainy» [Retrospective analysis of the concept of «professional competence of military personnel of the Armed Forces of Ukraine»]. Pedagogichni nauky: teoriia ta praktyka, (1), 100-107.

14. Yevsiukov O. F. Pedagogichni umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u navchalnomu protsesi vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future officers in the educational process of higher military educational institutions]: dys. kand. ped. nauk: 13.00.04. Kharkiv, 2006. 172 s.

15. Monohrafiia: A. Zelnytskyi, O. Zabolotnyi, O. Vasyliiev., N. Shabatina. Teoretyko-metodolohichni zasady upravlinnia zminamy v systemi viiskovoi osvity [Theoretical and methodological foundations of change management in the military education system]. Kyiv: NUOU, 2022, 324 s.

16. Monohrafiia: V. Zaslavskiy, M. Nikitchenko, L. Omelchuk, O. Yamkova. Rozrobka ta vprovadzhennia haluzevoi ramky kvalifikatsii v haluzi znan «Informatsiini tekhnolohii» [Development and implementation of an industry-specific qualifications framework in the field of information technology]. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet, 2016, 88 s.

17. Monohrafiia: D. Viter, O. Mitiahin, V. Oliferuk, A. Pavlikovskyi. Rozroblennia haluzevoi ramky kvalifikatsii v haluzi znan «Voieni nauky, natsionalna bezpeka, bezpeka derzhavnoho kordonu» [Development of an industry-specific qualifications framework in the field of knowledge «Military sciences, national security, state border security»]. Kyiv: NUOU, 2020, S. 56-58.

18. Oliinyk L. V. Kontseptualni pidkhody do vyznachennia struktury profesiinoi kompetentnosti suchasnoho ofitsera Zbroinykh Syl Ukrainy [Conceptual approaches to defining the structure of professional competence of a modern officer of the Armed Forces of Ukraine]. Viiskova osvita. - 2013. - № 1. - S. 159-166.

SUMMARY

Oleg Mitiagin,

PhD (historical sciences)

National Defence University of Ukraine

Oleg Tsevelyov,

Candidate of Sciences in Public Administration,

Ministry of Defense of Ukraine, Kyiv

Ruslan Torchevskiy,

PhD in Pedagogical Sciences

National Defence University of Ukraine

Substantiation of proposals for the formation of a sectoral framework of qualifications in the field of knowledge «security and defense» based on a competency approach

Introduction. Based on the analysis of national and foreign experience, the article considers theoretical aspects of solving the problem of forming a sectoral qualifications framework (SQF) in the field of knowledge «Security and Defense», the main components of which are: national qualifications framework, SQF levels, professional qualifications, description of professional competencies (descriptors), which should facilitate the implementation of the SQF at the national level, harmonization with other SQFs and facilitate the development of qualification-based educational programs by stakeholders.

Purpose. The purpose of the article is to define the stages and content of the process of forming a sectoral qualifications framework in the field of knowledge «Security and Defense».

Methods. The system of general scientific and special methods of theoretical and empirical research (analysis of scientific literature, systematization and generalization of materials, logic and comparative, content analysis) was used in order to realize the article purpose.

Results. On the basis of the considered approaches to the formation of ECGs, the structure of ECGs at the level of bachelor's degree in military management and master's degree in the field

of knowledge «Security and Defense» in the specialty K5 Military Management (by types of armed forces) is developed.

Content. In accordance with the requirements of Ukrainian legislation and EU regulations, there is an urgent need to develop and implement the Sectoral Qualifications Framework (SQF) in the relevant field of knowledge by education levels and specialties according to common European and national standards for training specialists in the security and defense sectors. This will be another step towards achieving interoperability between the Armed Forces of Ukraine and the armed forces of NATO member states in the training of military specialists.

Conclusion. The article defined that introduction of the sectoral qualification framework in the field of knowledge «Security and Defense» in the system of training of military personnel in the security and defense sector at the national level provides not only a clear structure, the possibility of applying highly effective practices of the European and Euro-Atlantic Union countries, but also significantly enhances the security standards of the state, contributes to improving its defense capability and coherence of actions of all elements of the security and defense sector.

Keywords: qualification; national qualifications framework; sectoral qualifications framework; qualification requirements; profession; professional standards; higher education standards; competence.